

Deep Dive

Een zee van kennis
in het hoger onderwijs

Verslag van het online kennisevenement op 25 november 2021

3

Een goede start in het hoger onderwijs

Het belang van *sense of belonging*

Marieke Meeuwisse (Erasmus Universiteit Rotterdam) deelt inzichten uit onderzoek naar de overstap van het voortgezet naar het hoger onderwijs.

Het ervaren van een *sense of belonging*, vrij vertaald als je ergens op je gemak voelen, is een fundamentele menselijke behoefte. Het ontbreken ervan kan motivatie en succes negatief beïnvloeden. Tijdens de overstap naar het hoger onderwijs moet ingezet worden op het vergroten van *sense of belonging* en succes van alle studenten.

De overgang van het voortgezet naar het hoger onderwijs

(Van Herpen, 2019) Aan de hand van interviews met studenten vóór de overstap naar het hoger onderwijs en ongeveer drie maanden na de overstap zijn mogelijke veranderingen tijdens de overstap onderzocht in:

- De inzet van studenten m.b.t. de studie
- Het geloof in eigen kunnen
- Behaalde resultaten (cijfers)

Resultaat: vier typen studenten

- **Active Glider:** Pro-actieve houding, tonen inzet, goed vertrouwen in eigen capaciteiten, presteren goed. Hun ontwikkelingslijn verliep dus positief.
- **Passive Glider:** Reactieve houding, matig tot voldoende inzet, voldoende vertrouwen in eigen kunnen, prestaties redelijk tot voldoende. Stabiele ontwikkelingslijn.
- **Passive Low Performer:** Tonen beperkte mate van inzet, of juist een flinke verhoging van inzet, met verminderd vertrouwen in eigen kunnen. Presteren minder goed in HO dan VO, ups and downs in ontwikkeling, met een neerwaartse trend.
- **Negative Struggler:** Minder goede prestatie in HO dan VO. Halen onvoldoendes. Het zelfvertrouwen neemt af. De ontwikkeling verloopt grillig en de prestaties nemen af.

De transitie naar het hoger onderwijs in vier stadia

(Nicholson, 1990; Van Herpen et al., 2019)

1. **Voorbereiden:** afronden vooropleiding & oriënteren op opleidingen;
2. **Ontmoeting:** het moment van instromen, wordt vaak gekenmerkt door onzekerheid;
3. **Aanpassen:** studenten proberen hun plaats te vinden en zich aan te passen aan de verwachtingen van hun nieuwe leeromgeving;
4. **Stabilisatie:** studenten begrijpen wat het hoger onderwijs van ze vraagt, hebben zich een plek verworven en begrijpen hoe ze de verwachte prestaties kunnen leveren.

Diversiteit, inclusie en kansengelijkheid

Bijna alle studenten ervaren uitdaging in de overgang naar het hoger onderwijs, maar sommige groepen studenten ervaren meer uitdagingen. Grotere diversiteit bij instroom in het hoger onderwijs betekent niet automatisch inclusie en gelijke kansen. Inclusie gaat dus verder dan toegankelijk zijn, ook 'diverse' studenten moeten:

- Kunnen instromen én gediplomeerd uitstromen;
- Betekenisvolle interacties kunnen aangaan met andere studiegenoten en docenten;
- Een *sense of belonging* ervaren.

Sense of belonging is een essentiële behoefte; er is correlatie met succes en motivatie.

Vergroten van *sense of belonging* kan op verschillende momenten in de transitie. Voorbeelden van interventies op de Erasmus Universiteit:

- ▶ **Pre-academic programme** (ontmoetingsstadium)
- ▶ **I belong** (vanaf ontmoeting tot stabilisatiestadium)

Barrières doorbreken met buddy's

Anouk Wouters (Amsterdam UMC, locatie VUmc) vertelt over het project 'Buddies Breaking Barriers'. Buddyprojecten zijn een interventie om overgang te verbeteren. Rolmodellen, zoals buddy's, kunnen een belangrijke rol spelen in het wegnemen van barrières.

Barrières

Niet-traditionele studenten kunnen verschillende barrières ervaren:

Voor de poort van het hoger onderwijs

- Financieel
- Religie & studie
- Inschatting geschiktheid
- Informatie (studie & selectieprocedures)
- Bij selectieprocedures: voorbereiden selectie en inschatting kansen selectie

Door de poort

- Bij selectieprocedures: bias → kansenongelijkheid

Na de poort

- Onbekende setting
- Zich 'de ander' voelen
- Stigmatiserende casuïstiek
- Discriminatie

Buddies Breaking Barriers

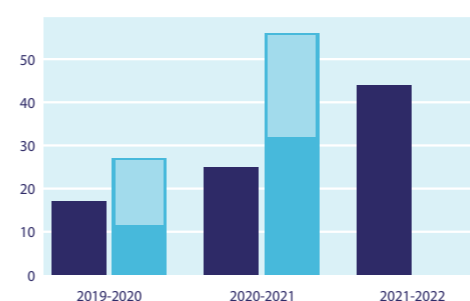

Studenten ondersteunen scholieren bij de overstap naar de studie Geneeskunde. Kenmerken van dit project:

- Projectteam bestaat uit docenten en studenten
- Trainingsbijeenkomsten buddy's:
 - Motivatie / Selectie / Diversiteit / Coaching / Hidden curriculum
- Werving scholieren (5 & 6 vwo) via de eigen scholen van de buddy's en het netwerk van VU Pre-University College
- Eén-op-één buddiesysteem
- Informele groepsbijeenkomsten (gericht op de inhoud en het stimuleren van verbondenheid)

Uitkomsten in cijfers:

■ buddy's □ scholieren ■ (geplaatst)

Onderzoek naar effect

- Gedeelde "niet-traditionele" achtergrond schept een band, herkenning is belangrijk.
- Toegenomen zelfvertrouwen:
 - Scholieren: kansen in selectie, geschiktheid voor de studie, en dat de studie bij hen past
 - Buddy's: persoonlijke en professionele ontwikkeling
- Buddy's zijn voor scholieren een betrouwbare bron van (inside) informatie.

Lessons learned

- Hoge opstartkosten, voortzetting goedkoper
- Switch naar online:
 - Positief: hoge opkomst bijeenkomsten (laagdrempelig, geen reiskosten)
 - Negatief: minder intens contact, kennismaking lastiger, niet de campus leren kennen
 - Hybride is mogelijk toegankelijker
- Hoge betrokkenheid en veel enthousiasme van studenten
- Studenten die als scholier meededen worden regelmatig later buddy
- Coaching aanpassen aan wensen van de scholieren en studenten

Andere buddyprojecten

- ▶ **Better prepared** (VU)
- ▶ **Platform onbeperkt studeren** (UU)
- ▶ **Tuneln** (HvA)

Alle studenten goed van start

Maaïke Muntinga (Amsterdam UMC) modereert een interactieve sessie over het belang van inclusie en diversiteit voor een goede start van studenten.

Een goede start maken is complex

Individuele factoren

- Vergroten van *sense of belonging*
- Vergroten van individuele competenties, capaciteiten en netwerk
- Overkomen van belemmeringen

(Veranderende) context van het hoger onderwijs

- Grotere instroom studenten
- Minder financiële middelen
- Druk op het hoger onderwijssysteem

Overkoepelende vragen

- In welke mate zijn de structurele veranderingen in de omstandigheden van het hoger onderwijs van invloed op de kansen van studenten op een goede start?
- Welke studenten kunnen dit zelf bolwerken en wie lopen tegen structurele barrières aan?
- Welke factoren spelen een rol bij het creëren van ongelijke kansen op een goede start? Zowel op het individuele, instellings-, als maatschappelijke en structurele niveau. En hoe kan je deze opheffen?

Main takeaways

“Zelf-selectie is een lastig probleem, maar ook de selectieprocedure zelf kan diversiteit in de studentpopulatie verminderen. Beide zijn complexe problemen zonder makkelijke oplossing.”

“Instellingen beïnvloeden vanaf het eerste contact het thuisgevoel van studenten. Aandacht voor studenten in de instroom- en oriëntatiefase is belangrijk. Vanaf het begin ondersteuning bieden aan studenten die dat nodig hebben.”

“Online onderwijs is niet alleen belemmerend maar levert ook kansen op voor inclusie en kansengelijkheid. We moeten de geleerde lessen uit de corona-tijd niet vergeten, maar juist aangrijpen voor oplossingen.”

“Optimale inclusie is goede ondersteuning bieden aan alle studenten, bijvoorbeeld met buddies of door structureel contact met studentendecaan of studieadviseur.”

“Meer zichtbaarheid van beschikbare oplossingen voor lastige situaties, zoals mogelijkheden voor financiële ondersteuning.”

“Spanning tussen verantwoordelijkheden van overheid, instellingen en studenten. Dit wordt versterkt door de trend tot zelf-regie en flexibilisering.”

“Instellingen verwachten vanaf het begin veel verantwoordelijkheid van de student, maar niet alle studenten kunnen dat ook. Er moet vanaf het eerste contact aandacht zijn voor ondersteuning.”

“Juist de oriënterende fase is essentieel, daar moeten instellingen (in voortgezet en hoger onderwijs) meer verantwoordelijkheid voor nemen. Informatievoorziening en communicatie zijn daarin cruciaal. De kennismaking moet prettig verlopen, zodat studenten zich thuis kunnen voelen, elkaar (en de instelling) leren kennen en elkaar gaan begrijpen. Dit vraagt investering van tijd en middelen.”